
РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 331.446.4(477+100):332.122

Бутусов О.Д.аспірант кафедри економіки та підприємництва
Ужгородського національного університету

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ

У статті розглянуто 9 методик оцінки регіональної конкурентоспроможності в країнах ЄС. Аналізом охоплено методики щодо країн ЄС загалом, Великобританії, Литви, Фінляндії, Бельгії, Німеччини. Методики проаналізовані за такими складниками, як теоретичне обґрунтування моделі конкурентоспроможності; індикатори оцінки; нормалізація і зважування індикаторів; розрахунок індексу; побудова факторних зв'язків конкурентоспроможності. Це дало змогу виявити пріоритети оцінювання регіональної конкурентоспроможності в ЄС. Отримані результати можуть сприяти адаптації вказаних методик до вітчизняних з урахуванням регіональних особливостей.

Ключові слова: конкурентоспроможність, методика оцінювання, регіон, індекс, індикатор.

В статье рассмотрены 9 методик оценки региональной конкурентоспособности в странах ЕС. Анализом охвачены методики относительно стран ЕС в целом, Великобритании, Литвы, Финляндии, Бельгии, Германии. Методики проанализированы по таким составляющим, как теоретическое обоснование модели конкурентоспособности; индикаторы оценки; нормализация и взвешивания индикаторов; расчет индекса; построение факторных связей конкурентоспособности. Это позволило выявить приоритеты оценки региональной конкурентоспособности в ЕС. Полученные результаты могут способствовать адаптации указанных методик к отечественным с учетом региональных особенностей.

Ключевые слова: конкурентоспособность, методика оценки, регион, индекс, индикатор.

Постановка проблеми. Нерівномірність економічного розвитку є основоположним принципом сучасного ринкового суспільства. Нерівність впливає з відмінностей у розмірах виробництва і капіталу, із приналежності до різних галузей господарства, а також має під собою історичне коріння. Тому з початку 2000-х років Європейський Союз рішуче визначає вдосконалення регіональної конкурентоспроможності як першочергову ціль регіональної політики. Вона розглядається як найбільш важливий фактор забезпечення розвитку і згуртованості. Конкурентоспроможність почала фігурувати як центральне поняття у Шостому Періодичному Звіті Єврокомісії (опублікованому у лютому 1999 року), Керівництвах із використання Структурних фондів ЄС. Це демонструє реакцію ЄС на процеси глобалізації, яка проявляється в інтересі до просторового, регіонального і міського розвитку.

Відповідно увага до дослідження регіональної конкурентоспроможності з боку європейських вчених і установ особливо активізувалася саме на межі 1990-х і 2000-х років і зараз набула особливої гостроти. Зважаючи на євроінтеграційний вектор руху України, підвищення

регіональної конкурентоспроможності стає ключовим завданням економічної політики в умовах викликів глобальної конкуренції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню аспектів оцінювання конкурентоспроможності регіонів присвячені праці таких учених, як Л. Антонюк, О. Амоша, Б. Буркінський, В. Базилевич, Є. Бойко, В. Василенко, В. Геєць, М. Долішній, С. Дорогунцов та інші. Особливу увагу вивченню саме закордонних методик оцінки регіональної конкурентоспроможності приділяють І. Брикова, Р. Міхель, Т. Мірзоева, О. Ларіна.

Метою статті є аналіз підходів до оцінювання конкурентоспроможності регіонів країн Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі дослідження було детально проаналізовано 9 методик оцінки регіональної конкурентоспроможності. Можемо дійти висновку, що етапи оцінки регіональної конкурентоспроможності включають: теоретичне обґрунтування конкурентоспроможності та моделі її формування; встановлення індикаторів та їх групування залежно від теоретичного підґрунтя; нормалізацію і зважування індика-

торів; розрахунок кінцевого індексу (у разі застосування індексного підходу); побудову факторних зв'язків конкурентоспроможності з іншими характеристиками регіонального розвитку (у разі застосування факторних моделей і кореляційно-регресійного аналізу).

Розглянемо більш детально вказані етапи. Методичні підходи до оцінки залежать від того, як та чи інша організація чи науковці трактують поняття конкурентоспроможності регіону і які компоненти приймаються як визначальники рівня конкурентоспроможності (табл. 1).

Існують підходи [5; 7], в межах яких поняття регіональної конкурентоспроможності розглядається крізь призму успішності підприємств регіону і фактично ототожнюється з конкурентоспроможністю на мікрорівні. Деякі вчені [8; 11] регіональну конкурентоспроможність трактують як частковий випадок конкурентоспроможності національної, звертаючи особливу увагу на торговельні відносини регіону. Однак думки науковців у більшості своїй все ж схильються до розгляду регіональної конкурентоспроможності як самостійного явища із самостійною структурою і взаємозв'язками з економікою регіону [1; 2; 4; 6; 9]. З погляду методики оцінки регіональної конкурентоспроможності, центровим стає об'єкт, для якого забезпечуються умови, що характеризують конкурентоспроможність. Так, частина підходів основну ціль підвищення конкурентоспроможності регіону вбачають у добробуті населення, частина – у сприятливості економічного середовища для бізнесу. У результаті й оцінка регіональної конкурентоспроможності цільовими показниками може мати добробут населення або ефективність виробництва в регіоні, або й одне й інше одночасно.

Відповідно, підходи щодо взаємозумовленості факторів конкурентоспроможності регіону лежать в основі обґрунтування науковцями і розробниками методик оцінки цієї конкурентоспроможності. Тому зупинимося на найбільш вагомим і широко використовуваних наукових розробках.

На «діаманті конкурентоспроможності» М. Портера базується методика оцінки регіональної конкурентоспроможності Литви [8]. Автори пропонують оцінювати показники конкурентоспроможності за такими напрямками, як умови виробництва; умови попиту; фактори підвищення конкурентоспроможності регіональних підприємств.

Європейський індекс конкурентоспроможності від «Роберт Хаггінс Асошіейтс» містить у своїй основі також факторну модель, однак складниками її є фактори-входи, фактори-виходи і фактори-результати [3]. Р. Хаггінс під-

креслює необхідність доступності порівняння даних на місцевому, регіональному та національному рівнях. Його трьохфакторна модель побудови індексу відображає взаємозалежність між макроекономічними результатами та інноваційним підприємництвом. Основними факторами-входами є показники, пов'язані із НДДКР, економічною активністю населення, зайнятістю у сфері знань та наземною інфраструктурою (залізниці, автошляхи). Ці змінні забезпечують створення факторів-виходів, таких як патентна діяльність; ефективність регіональної економіки, що проявляється через продуктивність праці та ВВП на душу населення; повітряні перевезення. Вищезазначені характеристики території (фактори-входи і фактори-виходи) перетворюються у певні матеріальні наслідки – фактори-результати.

Більш складну багаторівневу модель із назвою «Капельюх регіональної конкурентоспроможності» запропонував Р. Мартін [9]. Згідно з цією моделлю, детермінанти регіональної конкурентоспроможності шар за шаром забезпечують підняття вгору по основі капелюха. Інфраструктура, людські ресурси, виробниче середовище впливає на фактори виробництва, які, в свою чергу, впливають на виробничий, а потім і на невиробничий сектори економіки. Зростає продуктивність праці, дохідність і прибутковість. Відповідно, зміни торкаються ринків як локальних та зовнішніх для регіону. І вершиною «капельюха» є результуючі показники ВВП на душу населення та зайнятості. Автор доходить висновку, що саме «продуктивність лежить у центрі аналізу конкурентоспроможності» [9, с. 47].

Подібного ієрархічного підходу дотримується угорський економіст І. Ленгел у своїй пірамідальній моделі регіональної конкурентоспроможності. Суть моделі [11, с. 12] полягає в тому, що три рівні піраміди забезпечують досягнення цілі, співзвучної із цілями регіональних програм розвитку. Базові категорії регіональної конкурентоспроможності – це конкретні вимірники-індикатори *ex post*. Розвиткові (програмні) фактори – це фактори *ex ante*, що вдосконалюють, підвищують конкурентоспроможність, здійснюють вплив на базові категорії у короткостроковому програмному періоді. Детермінанти успіху регіональної конкурентоспроможності – це певні умови *ex ante*, що мають непрямий вплив на базові категорії і розвиткові фактори. Ці детермінанти мають довгостроковий характер і виходять за межі економічної політики.

Вивчення закордонних методик оцінки регіональної конкурентоспроможності, що базуються на складних багаторівневих концепціях

Таблиця 1

**Тракткування змісту регіональної конкурентоспроможності (РК)
та її компонентів/детермінант у різних європейських методиках**

Назва методики та її розробник	Тракткування	Бенефіціари	Компоненти/детермінанти оцінки РК
1	2	3	4
Індекс Регіональної конкурентоспроможності ЄС [1; 2] (Діджекстра Л., Анноні П. та ін.)	РК – це здатність регіону запропонувати привабливе та стійке середовище для компаній та мешканців для життя та роботи.	Бізнес та населення	Інституції, економічна стабільність, інфраструктура, охорона здоров'я, освіта, ринок праці, ємність ринку, технологічна готовність, різноманітність бізнесу, інновації.
Індекс європейської конкурентоспроможності (Роберт Хаггінс Асоційте) [3]	РК буде залежати від здатності регіону передбачати та успішно адаптуватися до внутрішніх і зовнішніх економічних та соціальних викликів, надаючи нові економічні можливості, в тому числі високоякісні робочі місця.	Населення	Креативність, економічна ефективність, інфраструктура та доступність, зайнятість «інтелектуальною роботою» (т. зв. Knowledge Employment), освіта.
Індекс конкурентоспроможності Об'єднаного Королівства (Центр міжнародної конкурентоспроможності) [4]	РК – спроможність регіону приваблювати та утримувати підприємства зі стабільною або зростаючою часткою ринку в секторі, одночасно зберігаючи чи підвищуючи рівень життя населення, що працює в регіоні.	Бізнес та населення	Фактори-входи (економічна активність і освіченість населення, активність бізнесу). Фактори-виходи (ВВП, продуктивність праці і зайнятість). Фактори результати (оплата праці, безробіття).
Атлас Регіональної конкурентоспроможності (Асоціація Європейських палат підприємництва та промисловості) [5]	Тракткування відсутнє, але автори асоціюють РК з економічною ефективністю в регіоні.	Бізнес	Економічна ефективність, зайнятість, освіта, НДДКР та інновації, транспорт, інтернаціоналізація.
Індекс регіональної конкурентоспроможності Литви (Снішой В., Брункетьєн Ю.) [8]	РК – здатність використовувати фактори конкурентоспроможності для того, щоб досягти конкурентних позицій та підтримувати їх серед інших регіонів.	1	Умови виробництва (людські ресурси, фізична інфраструктура, географічне положення, знаннєві ресурси, капітал). Умови попиту (розміри та структура місцевого та зовнішнього попиту). Фактори підвищення конкурентоспроможності підприємств (виробництво, підприємницька активність, доходи населення, продуктивність праці, зайнятість і безробіття).
Конкурентоспроможність регіонів Бельгії та Німеччини (Конінгс Дж., Марколін Л.) [7]	Авторське визначення РК відсутнє. РК розглядається крізь призму продуктивності, яка забезпечує певний рівень стійкого розвитку економіки.	Бізнес	Рівень продуктивності фірм регіону: продуктивність праці (додана вартість на 1 працівника); витрати праці на грошову одиницю доданої вартості; собівартість продукції на 1 працівника.
Регіональна конкурентоспроможність у Фінляндії (Хюоварі Дж., Кангашарю А., Аланен А.) [6]	РК – здатність регіону сприяти, залучати та підтримувати економічну активність, щоб її громадяни мали відносно добре економічне становище і добробут.	Населення	Людський капітал, інновації, агломерація, доступність (транспортна і торговельна).

(Продовження таблиці 1)

Дослідження факторів регіональної конкурентоспроможності (Мартін Р.) [9]	РК – спроможність регіону генерувати достатній рівень експорту (в інші регіони або за кордон) для підтримки зростання рівня доходів та повної зайнятості населення його резидентів.	Населення	Детермінанти РК (інституції технології, інноваційність, підприємництво, інтернаціоналізація, соціальний капітал, знаннева інфраструктура, культура, демографія, міграція населення навколишнє середовище). Регіональні показники-виходи (дохідність, продуктивність, оплата праці, розмір ринку). Регіональні результуючі показники (ВВП на 1 працюючого, кількість зайнятих).
Конкурентоспроможність регіонів центральної Європи (Ленгел І.) [10; 11]	Універсальне трактування конкурентоспроможності як здатності компаній, галузей, регіонів, країн та наднаціональних регіонів генерувати відносно високий дохід і рівень зайнятості під впливом міжнародної конкуренції.	Населення	Базові індикатори (виробництво, зайнятість, продуктивність, відкритість). Розвиткові (програмні) фактори (інновації, інфраструктура, людський капітал, інвестиції, малий і середній бізнес, інституції). Детермінанти успіху (економічна і соціальна структури, інноваційна активність, центри прийняття рішень, навколишнє середовище, доступність регіонів, навички робочої сили, регіональна ідентичність).

Джерело: складено автором на основі [1-11]

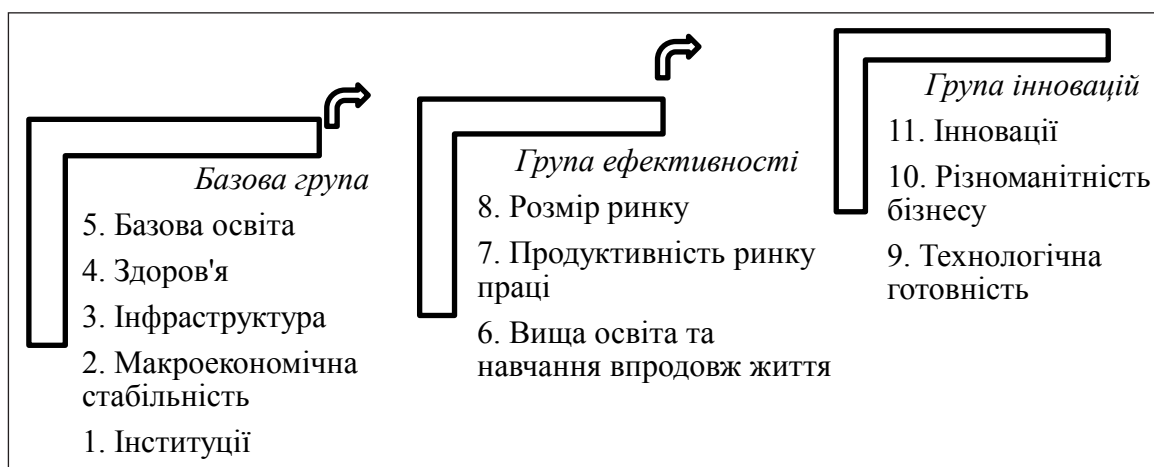

Рис. 1. Концепція Індексу регіональної конкурентоспроможності Європейського Союзу [1, с. 11]

взаємозв'язку факторів, дало змогу виявити їх певний недолік. Коли справа доходить до власне емпіричної оцінки конкурентоспроможності, методики втрачають багаторівневість і зводяться до виділення певних груп показників. У подальшому зв'язки між деякими з показників і результуючим параметром (або параметрами) конкурентоспроможності аналізуються шляхом кореляційно-регресійного аналізу. Тому більш зрозумілою, з погляду методології оцінки конкурентоспроможності, є концепція Індексу регіональної конкурентоспроможності Європейського Союзу, розроблена під егідою

Єврокомісії (рис. 1), в якій виокремлено три групи субіндексів.

Окрім методик, що передбачають комплексне охоплення показниками, варто звернути увагу на підходи вимірювання результатів на мікрорівні. Наприклад Дж. Конінгс, Л. Марколін застосовують концепцію, в якій вимірюється рівень продуктивності фірм, що працюють у конкретному регіоні. Зокрема, автори аналізують дані на рівні фірми, а не сукупний регіональний показник продуктивності. Це важливо, оскільки існує значна різноманітність між фірмами навіть у подібних регіонах.

Фірми можуть відрізнятися за розміром, галузевим складом та використовуваними технологіями. Деякі регіони можуть приваблювати певний тип компаній, які хочуть скористатися перевагами (наприклад, зв'язками постачальників або поширенням знань). Автори вважають, що це дає змогу проводити порівняльний аналіз конкурентоспроможності регіонів з урахуванням особливостей кожного регіону [7].

Іншим елементом аналізу методик конкурентоспроможності є розгляд індикаторів та їх групування залежно від теоретичного підґрунтя. Індикатори методик конкурентоспроможності було розділено на дев'ять груп. Всього виокремлено 60 індикаторів, які у чітких чи приблизних формулюваннях містилися у методиках оцінки конкурентоспроможності регіонів у Європі (табл. 2).

Як видно з таблиці 2, найбільш представленою групою є індикатори інфраструктури регіону, однак не в усіх методиках ці показники є найбільш охоплені. Характеристики регіональної інфраструктури, що входять у методику, загалом подібні і демонструють рівень доступності регіону, його відкритості, в тому числі інформаційної. Водночас найменш представленою групою є інституції. Тільки автори Індексу конкурентоспроможності регіонів Європейського Союзу від Єврокомісії підійшли комплексно до діагностики інституційного середовища, однак багато даних були екстрапольовані з національного рівня на регіональний. Це свідчить про складність аналізу інститу-

ційної сфери навіть на рівні ЄС, де регулярно проводяться відповідні дослідження, не кажучи вже про український рівень.

Зовсім відсутні в методиках такі аспекти, як природні ресурси, забезпеченість землею, екологія, інфраструктура охорони здоров'я, рівень цін, податкове навантаження на бізнес і населення, відсоткові ставки на фінансовому ринку. Тобто загалом можемо відзначити, що для конкурентоспроможності і розвиткового потенціалу регіонів такі фактори виробництва, як земля і капітал відходять у світі на другий план. Натомість праця (причому праця творча, у сфері знань, науки, розробок, інженерії), підприємницькі здібності й інформація виступають ключовими параметрами, що забезпечують конкурентоспроможність.

Прихильність до економіки знань та технологічного і наукового потенціалу очевидні у всіх проаналізованих методиках оцінки. Через інформаційну революцію та збільшення доступності інформації подальший розвиток регіонів все менше залежить від суто економічних, матеріальних факторів. Натомість знання, освіта, інноваційність, упровадження нових технологій, ІТ-технології тощо стають ключовими факторами для оцінки конкурентоспроможності в регіонах Європи. Тобто акцент у методиках оцінки зроблений на потенційні майбутні вигоди і привабливість, які регіон отримує від теперішнього стану «економіки знань». Отже, основними параметрами європейських моделей оцінки регіональної конку-

Таблиця 2

Індикатори регіональної конкурентоспроможності

Індикатори	Індекс конкурентоспроможності Об'єданого Королівства	Атлас регіональної конкурентоспроможності від Eurochambres	Регіональна конкурентоспроможність у Фінляндії	Індекс регіональної конкурентоспроможності Литви	Конкурентоспроможність регіонів Центральної Європи	Індекс конкурентоспроможності регіонів ЄС від Єкомісії	Фактори регіональної конкурентоспроможності Мартіна Р.
Демографія (10,7% - по групі)*	16,7%	0,0%	25,0%	7,1%	22,2%	9,7%	8,0%
Ринок праці (12,1% - по групі)	25,0%	13,0%	0,0%	7,1%	16,7%	9,7%	16,0%
Підприємництво (12,1% - по групі)	33,3%	8,7%	0,0%	17,9%	16,7%	6,5%	8,0%
Зовнішні зв'язки (5,4% - по групі)	0,0%	13,0%	8,3%	10,7%	0,0%	3,2%	0,0%
Інфраструктура (18,1% - по групі)	0,0%	26,1%	16,7%	21,45	0,0%	19,4%	28%
Інновації та наука (12,8% - по групі)	0,0%	13,0%	25,0%	3,6%	16,7%	19,4%	12,0%
Інституції (4,7% - по групі)	0,0%	0,0%	0,0%	7,1%	0,0%	12,9%	4,0%
Освіта (16,8% - по групі)	25,0%	26,1%	25,0%	10,7%	16,7%	12,9%	12,0%
Соціальна сфера/добробут (7,4% - по групі)	0,0%	0,0%	0,0%	14,3%	11,1%	6,5%	12,0%

* у відсотках показана частка індикаторів цієї групи у загальній кількості індикаторів методики

Джерело: розроблено автором на основі [1; 4; 5; 6; 8; 9; 10]

рентоспроможності є знання, інновації, освіта, використання ІТ-технологій та розвиток знань і робочих місць.

Загалом вимірювання регіональної конкурентоспроможності здійснюється за двома основними напрямками: аналізом одного чи кількох показників, що характеризують конкурентоспроможність чи її фактори; розробленням узагальнюючого індексу конкурентоспроможності.

Вважаємо, що багатокритеріальні концепції, до яких належить і конкурентоспроможність, найбільш точно оцінюються індексом, оскільки їх неможливо виміряти лише одним показником. При цьому будь-який індекс складається із субіндексів або з окремих показників, які дають змогу класифікувати регіони і на їх основі також.

Існує кілька можливостей для формування індексу залежно від того, як індивідуальні значення показників зважуються для індексу. Перший спосіб полягає у врахуванні зважених середніх від стандартизованих показників, ваги залежать від характеру даних (обстеження, опитування або статистичні дані). Другий спосіб передбачає оцінку певної характеристики регіону, зважену на кількість населення. Третій спосіб – встановлення ваги окремо для кожного показника (наприклад, за допомогою лінійної регресії). Основною проблемою цього методу є існування мультиколінеарності, адже лінійна регресія з великою кількістю корельованих змінних не обов'язково дає дуже хороші результати.

Найбільшу кількість дискусій серед учених викликає етап визначення вагових коефіцієнтів для входження в індекс. Існує 3 варіанти встановлення вагових коефіцієнтів: всі показ-

ники мають однакову вагу під час входження в індекс; математико-статистичні методи для визначення вагомості; експертні оцінки для визначення вагомості.

Вважаємо, що різні вагові коефіцієнти дають змогу більш точно розрахувати показник конкурентоспроможності, а математико-статистичні методи та експертні оцінки доповнюють одні одних і можуть застосовуватися для вимірювання регіональної конкурентоспроможності. Їх застосування визначається можливостями отримання інформації.

Висновки з проведеного дослідження. Оцінці регіональної конкурентоспроможності повинно передувати визначення факторів, що її формують. Показники, що характеризують ці фактори, повинні виявляти сильні або слабкі сторони регіону. Варто застосовувати змінні, які б мінімально залежали від коливань економічного циклу. Виходячи з того, що один або кілька економічних або соціальних показників не можуть повністю відобразити конкурентоспроможність регіонів, а також їх зіставлення з іншими територіями, одним зі способів, що дають змогу різнобічно оцінювати конкурентоспроможність, ми вважаємо оцінку за допомогою індексу. Для отримання придатних для порівняння даних показники варто групувати у певні субіндекси за певними економічними чи соціальними ознаками. У процесі аналізу конкурентоспроможності регіону важливо враховувати цілі його стратегічного розвитку. Крім того, на основі статистичної та експертної оцінки доцільним є привласнити показникам у розрахунках індексу значення, що відбиває сучасний стан економіки і специфіку регіону.

Список використаних джерел:

1. Annoni P. EU Regional Competitiveness Index 2016 / Annoni P., Dijkstra L., Gargano N. – Luxembourg: Publications Office of the EU, 2016. – 28 p.
2. Dijkstra L. A new European Regional Competitiveness Index: theory, methods and findings / Dijkstra L., Annoni P., Kozovska K. // DG Regional Policy Working Papers. – 2011. – Vol. 02. – 42 p.
3. Huggins R. European competitiveness index 2006-2007 [Електронний ресурс] / Huggins R., Izushi H. – Pontypridd: Robert Huggins Associates Ltd., 2007. – 42 p. – Режим доступу: <http://www.cforic.org/downloads.php>.
4. Huggins R. UK Competitiveness Index 2016 / Huggins R., Thompson P. – Cardiff: Centre for International Competitiveness, 2017. – 45 p.
5. Eurochambres (2009). Regional competitiveness atlas edition 2008 [Електронний ресурс] // Paris: Axe Expansion, 2009. – Режим доступу: http://www.eurochambres.eu/DocShare/docs/3/DJAKNBMDMKOEKMNMEHGAIMIK3OY96C4Q4JH6QHU9YC5H/EUROCHAMBRES/docs/DLS/Atlas_of_Regional_Competitiveness-2008-00845-01.pdf.
6. Huovari J. Regional competitiveness in Finland [Електронний ресурс] / Huovari J., Kangasharju A., Alanen A. // ERSA 40th European Congress, 2000, 17 p. – Режим доступу: <http://www.sre.wu-wien.ac.at/ersa/ersaconfs/ersa00/pdf-ersa/pdf/234.pdf>.
7. Konings J. The competitiveness of regions: a comparison between Belgian and German regions [Електронний ресурс] / Konings J., Marcolin L. // Vives. Discussion Paper. – 2011. – № 16. Режим доступу: <https://ssrn.com/abstract=1888167>.
8. Snieška V. Measurement of Lithuanian regions by regional competitiveness index [Електронний ресурс] / Snieška V., Bruneckienė J. // Engineering economics. – 2009. – Vol. 61. – № 1. Режим доступу: <http://inzeiko.ktu.lt/index.php/EE/article/view/11584/6269>.

9. Martin R. A Study on the Factors of Regional Competitiveness. A draft final report for The European Commission, Directorate-General Regional Policy [Електронний ресурс] / Martin R. // Cambridge Econometrics Ecorysnei. Режим доступу: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/3cr/competitiveness.pdf.

10. Lengyel I. Drivers of regional competitiveness in the Central European countries [Електронний ресурс] / Lengyel I., Rechnitzer J. // Transition Studies Review. – 2013. – Vol. 20. – №. 3. – P. 421–435.

11. Lengyel I. The pyramid model: enhancing regional competitiveness in Hungary / Lengyel I. // Acta Oeconomica. – 2004. – № 54 (3). – P. 323–342.

Butusov O.D.

EUROPEAN APPROACHES TO THE EVALUATION OF REGIONAL COMPETITIVENESS

Nine methodological approaches for the evaluation of the regional competitiveness are analysed in detail. In the article, it is concluded that the stages of assessing regional competitiveness are: theoretical foundation of the regional competitiveness; substantiation of the model of forming the competitiveness; establishment of indicators and their grouping depending on the theoretical basis; normalization and weighing of indicators; calculation of the final index (in the case of using the index approach); construction of factor relations between the competitiveness and other characteristics of regional development (if factor models and correlation-regression analysis are used in the approach); analysis of the results.

It is found that evaluation methods are based on multilevel assessment models. For the competitiveness and development potential of regions, such factors of production as land and capital go away to the background. Instead, labour (foremost creative work, in the field of knowledge, science, development, engineering), entrepreneurial skills and information are key parameters that ensure competitiveness.

In addition, the following conclusions are made. The assessment of regional competitiveness should be preceded by the definition of the factors that form it. Indicators, characterizing these factors, should identify strengths or weaknesses of the region. It is expedient to use variables that would depend to a minimum on the fluctuations of the economic cycle. Based on the fact that one or several economic or social indicators cannot fully reflect the competitiveness of the regions, as well as their comparison with other territories, one of the ways that allow comprehensively assessing the competitiveness is the assessment using the index. In order to obtain comparable data, indicators should be grouped into certain sub-indices based on certain economic or social characteristics.

In the process of analysing the competitiveness of the region, it is important to take into account the goals of its strategic development. In addition, it is expedient to assign indicators in the calculations of the index meaning that reflects the current state of the economy and the specifics of the region, based on statistical and expert evaluations.

Key words: competitiveness, methodology of evaluation, region, index, indicator.